

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.20.29>

Volume 8/4

2024 p. 520-545

ZENOFOBİ VE GÖÇ ARAŞTIRMALARININ KESİŞİMİ: KÜRESEL LİTERATÜRÜN ANALİZİ

THE INTERSECTION OF XENOPHOBIA AND MIGRATION STUDIES: ANALYSIS OF GLOBAL LITERATURE

Metin BULU*

ÖZ

Bu çalışma, zenofobi ve göç araştırmalarının kesişim noktalarını kapsamlı bir literatür analizi üzerinden incelemektedir. Günümüzde artan küresel mobilite ve beraberinde getirdiği toplumsal değişimler, zenofobi ve göç olgularının birlikte ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu araştırma, 1952-2025 yılları arasında yayımlanmış uluslararası akademik çalışmalarını sistematik bir yaklaşımla değerlendirerek, zenofobinin göç süreçleri üzerindeki etkilerini ve göç hareketlerinin zenofobi algısını nasıl şekillendirdiğini analiz etmektedir. Çalışmanın metodolojik çerçevesi Scopus veri tabanından elde edilen 1561 akademik makalenin bibliyometrik değerlendirmesine dayanmaktadır. Yapılan analiz çerçevesinde, akademik yayınların dağılımına ilişkin genel veriler incelenmiş ve VOSviewer yazılımı aracılığıyla görsel analize tabi tutulmuştur. İnceleme sonuçları, yayın sayılarının yıllara göre dağılımında 2022 yılının 169 yayımla ilk sırada yer aldığını, bunu 158 yayımla 2023 ve 157 yayımla 2021 yıllarının izlediğini göstermektedir. Yayın dili açısından değerlendirildiğinde, İngilizcenin 1384 yayımla başı çektiği, bunu 78 yayımla İspanyolcanın takip ettiği görülmektedir. Kurumsal düzeyde yapılan değerlendirmede, Johannesburg Üniversitesinin 44 yayımla en üretken kurum olduğu, onu 35 yayımla KwaZulu-Natal Üniversitesinin izlediği tespit edilmiştir. Ülkeler bazında yapılan sıralamada ise Amerika Birleşik Devletleri 389 yayımla birinci sırada yer alırken, Güney Afrika 268 yayımla ikinci sırada konumlanmıştır. VOSviewer programı kullanılarak gerçekleştirilen anahtar kelime analizinde, zenofobi teriminin 460 kez kullanımla en sık başvurulan anahtar kelime olduğu, bunu 229 kullanımla göç ve 128 kullanımla Güney Afrika terimlerinin izlediği belirlenmiştir. Bu araştırma, göç ve zenofobi alanlarında çalışma yapmayı planlayan araştırmacılara, ilgili literatürün genel görünümünü ve mevcut durumunu özetlemektedir. Bibliyometrik analiz yöntemiyle, araştırmacılar göç ve zenofobi konularının kapsamını, güncel araştırma alanlarını,

* Öğretim Görevlisi, Ardahan Üniversitesi Çıldır MYO Sosyal Hizmet Bölümü Sosyal Hizmetler Programı, ORCID ID: 0000-0003-0635-9914, shumetinbulu@gmail.com, Ardahan, Türkiye.

çalışma eğilimlerini ve potansiyel araştırma alanlarını bütüncül bir perspektifle değerlendirebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Zenofobi, Zenofobi Çalışmaları, Göç, Göç Çalışmaları, Bibliyometri.*

ABSTRACT

This study examines the nexus of xenophobia and migration research through a comprehensive literature analysis. In the contemporary era, the concomitant increase in global mobility and the social transformations it engenders render it imperative to address the phenomena of xenophobia and migration in a unified manner. This study examines the impact of xenophobia on migration processes and how migration movements influence the perception of xenophobia. To this end, it presents a systematic evaluation of international academic studies published between 1952 and 2025. The study employs a bibliometric evaluation of 1,561 academic articles sourced from the Scopus database as its methodological framework. In order to gain insight into the distribution of academic publications, a visual analysis was conducted using the VOSviewer software. The results of the analysis indicate that the year 2022 is the most prolific, with 169 publications, followed by 2023 with 158 publications and 2021 with 157 publications. In terms of publication language, English is the dominant language, with 1384 publications, followed by Spanish with 78. At the institutional level, the University of Johannesburg is the most productive institution, with 44 publications, followed by the University of KwaZulu-Natal with 35. In the country-based ranking, the United States was placed first with 389 publications, while South Africa was placed second with 268 publications. The keyword analysis, conducted using the VOSviewer programme, revealed that the term 'xenophobia' was the most frequently used keyword, appearing 460 times. This was followed by 'migration', which appeared 229 times, and 'South Africa', which appeared 128 times. This study provides a summary of the general view and current status of the relevant literature for researchers planning to conduct studies in the fields of migration and xenophobia. The bibliometric analysis method allows researchers to evaluate the scope of migration and xenophobia topics, current research areas, study trends and potential research areas in a holistic manner.

Keywords: *Xenophobia, Xenophobia Studies, Migration, Migration Studies, Bibliometrics.*

Giriş

21. yüzyılın başlarından itibaren, küreselleşmenin hız kazanması ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle insan hareketliliği tarihte görülmemiş boyutlara ulaşmıştır. Birleşmiş Milletler'in 2020 yılı verilerine göre, dünya genelinde 281 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır ve bu sayı dünya nüfusunun %3.6'sına tekabül etmektedir (IOM, 2024). Bu yoğun insan hareketliliği, beraberinde sosyal, ekonomik ve kültürel değişimleri getirirken, aynı zamanda toplumsal gerilimleri de tetiklemektedir. Bu gerilimlerin en belirgin tezahürlerinden biri, göçmenlere yönelik korku ve düşmanlık anlamına gelen zenofobi olgusudur.

Zenofobi, Yunanca *xenos* (yabancı) ve *phobos* (korku) kelimelerinden türetilmiş olup, yabancı korkusu veya yabancı düşmanlığı anlamına gelmektedir (Yakushko, 2009, s.43). Göç ve zenofobi arasındaki ilişki, son yıllarda akademik literatürde giderek daha fazla ilgi görmektedir. Bu ilgi, göçün yarattığı toplumsal değişimlerin ve bu değişimlere verilen tepkilerin anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir.

Bu çalışma, göç ve zenofobi konularını ele alan akademik yayınların bibliyometrik analizini yaparak, bu iki kavram arasındaki ilişkinin akademik literatürde nasıl ele alındığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki bilimsel yayınların nicel analizini yaparak, araştırma eğilimlerini, etki alanlarını ve bilgi üretim yapılarını ortaya çıkarmayı sağlayan bir yöntemdir (Pritchard, 1969, s. 348). Bu yöntem sayesinde, göç ve zenofobi alanındaki çalışmaların zaman içindeki gelişimi, öne çıkan araştırmacılar, kurumlar ve ülkeler, sıklıkla ele alınan alt temalar ve disiplinler arası etkileşimler gibi önemli bilgilere ulaşılabilmektedir.

Bu araştırmanın önemi, göç ve zenofobi çalışmalarının mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde ortaya koyarak, gelecekteki araştırma yönelimlerine ışık tutması ve politika yapıcılara bilgi sağlaması açısından değerlendirilmelidir. Ayrıca, bu çalışma, göç ve zenofobi alanındaki bilgi birikiminin sistematik bir şekilde haritalandırılmasını sağlayarak, bu alanda çalışan araştırmacılara yol gösterici bir kaynak sunmayı hedeflemektedir.

Göç

Göç kavramı, basitçe bir mekân değişikliği olarak tanımlansa da günümüzde çok sayıda bilim dalının odak noktası haline gelmiştir. Siyasi, kültürel, toplumsal, iktisadi ve ruhbilimsel boyutları içeren göç olgusu, beraberinde çeşitli tanımlar, kavramlar ve kuramlar getirmektedir. Castles ve Miller'a göre göç, çok yönlü bir süreç olup hem göç alan hem de göç veren ülkelerdeki bireyleri etkileyen bir eylemdir. Bu araştırmacılar, göçün siyasi, ekonomik ve şiddet gibi muhtelif etmenlerden kaynaklandığını belirtmektedirler. Bu bakış açısına göre, göç olgusu beş temel eğilimi kapsamaktadır: göçün küreselleşmesi, siyasallaşması, çeşitlenmesi, hızlanması ve toplumsal cinsiyet açısından farklılaşması (1998, s. 8). Sirkeci ve Erdoğan'ın (2012) görüşüne göre, göç sürecinde siyasetten kültüre uzanan geniş bir yelpazede ve farklı düzeylerde gözlemlenen fırsat eşitsizlikleri ve anlaşmazlıklar önemli bir rol oynamaktadır. Buna ek olarak, dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen kısa ve uzun vadeli çatışmalar da küresel insan hareketliliğinin devamlılığını etkilemektedir (s. 298).

Yalçın'a (2004) göre göç, çeşitli nedenlere dayanan ve farklı süreleri kapsayan bir yer değiştirme eylemidir. Bu eylem, iktisadi, siyasi, çevresel veya bireysel gerekçelerle gerçekleşebilir. Göç, kısa, orta veya uzun vadeli olabilir; geri dönüşü veya kalıcı yerleşimi hedefleyebilir. Temelde coğrafi bir hareket olan göç, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir değişim sürecini de beraberinde getirir (s. 13). Göç Terimleri Sözlüğü'nde göç;

Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçlerini de kapsamaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2009, s. 35-36).

Göç olgusu, beraberinde çok çeşitli kavramları ve araştırma alanlarını gündeme getirmektedir. Bu kavramsal çerçeve, birbirleriyle ilişkili birçok disiplini kapsamaktadır. Bunlar arasında küresel hareketlilik, entegrasyon, eğitim, hukuk, iktisat, kentleşme gibi makro düzeydeki konular; kimlik, aidiyet, hafıza, gelenek gibi sosyo-kültürel boyutlar; küreselleşme, mekân, zaman, sınır kavramlarını içeren kuramsal yaklaşımlar ve kültürel travma, uluslararası göç, iç göç, göçün toplumsal cinsiyet boyutu ve ekonomik göçmenlik gibi spesifik araştırma alanları yer almaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte dünya genelinde giderek daha fazla önem kazanan göç olgusu, hem önemli bir toplumsal hareketlilik kaynağı oluşturmakta hem de kapsamlı değişim süreçlerini tetiklemektedir. Bu bağlamda göç, sadece coğrafi bir yer değiştirme hareketi olmaktan öte, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapıları derinden etkileyen çok boyutlu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Üstün ve Vargün, 2022, s. 43).

Zenofobi

Zenofobi, kendi ırk, din, grup ya da kültürünü diğerlerinden üstün görme, bu nedenle yabancı saydığı herkese veya her şeye karşı, endişe, merak, kaygı, korku, iğrenme, kızgınlık, nefret gibi duygular hissetme ve bunu da çeşitli tutum ve davranışlarla ortaya koymadır. Zenofobi önyargı ve kategorileştirme temelli bir nevi psikolojik düşmanlıktır, yabancıya karşı paranoyaya varan bir kaygı hissetme halidir (Helbling, 2008, s. 4; Yakushko, 2009, s. 43). Fobi kelimesinin de içerdiği gibi somut ve gerçek bir sebep olmaksızın, takıntı ve paranoyaya dönüşürecek derecede yabancından korkma ve ona karşı nefret duyma söz konusudur (Hjerm, 1998, s. 335).

Zenofobi literatürünün merkezinde yabancı ve yabancılık kavramları bulunur. Yabancı konumu tarih içerisinde birbirinden farklı öznelerle doldurulduğu için, söylemin öznesinden değil öznelerinden söz edilebilir. Yabancılık söyleminin öznesi değişse de, yabancılık söylemi daimi olarak yenilenerek devam eder. Tarihte psikolojik bir korku ya da nefrete maruz kalan bir grup her zaman var olmuştur; böyle bir grup doğal olarak var olmadığı durumlarda ise icat edilir (Güngör, 2016, s. 288).

Zenofobinin ortaya çıkışında ve yayılmasında çeşitli faktörler rol oynamaktadır. Stephan ve Stephan'ın (2000) Entegre Tehdit Teorisine göre, zenofobik tutumlar şu dört temel tehdit algısından kaynaklanabilir:

1. Gerçekçi tehditler (örneğin, ekonomik kaynaklar veya fiziksel güvenlik üzerindeki algılanan tehditler)

2. Sembolik tehditler (örneğin, kültürel değerler ve normlar üzerindeki algılanan tehditler)
3. Olumsuz stereotipler
4. Gruplar arası kaygı

Zenofobi, bireysel düzeyde psikolojik bir fenomen olarak ortaya çıkabileceği gibi, toplumsal düzeyde kurumsal ve yapısal formlarda da gözlemlenebilir. Örneğin, Bigo'nun (2002) Güvenlikleştirme Teorisi, göçün nasıl bir güvenlik meselesi haline getirildiğini ve bunun zenofobik politikaları meşrulaştırmak için nasıl kullanıldığını açıklamaktadır.

Bigo'nun güvenlikleştirme teorisi, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme yaklaşımını eleştirel bir bakış açısıyla genişletir. Temel argümanları şunlardır:

1. Güvenlikleştirme, sadece sölemsel bir eylem değil, aynı zamanda bürokratik ve teknolojik pratiklerin bir sonucudur.
2. Güvenlik profesyonelleri (polis, istihbarat servisleri, sınır kontrol yetkilileri vb.), güvenlikleştirme sürecinde kilit rol oynar.
3. Güvenlikleştirme, olağanüstü önlemlerden ziyade, gündelik rutinler ve uygulamalar yoluyla gerçekleşir.
4. Güvenlik ve özgürlük arasındaki ilişki, basit bir ödünleşim (trade-off) değil, karmaşık bir etkileşimdir.
5. Güvenlikleştirme, sadece ulusal düzeyde değil, ulusötesi ve küresel düzeylerde de gerçekleşir.

Bigo'ya göre, güvenlikleştirme süreci, belirli grupları (örneğin göçmenler) potansiyel tehditler olarak tanımlayarak, onları sürekli gözetim ve kontrol altında tutmayı meşrulaştırır. Bu süreç, toplumda bir huzursuzluk yönetimi (governmentality of unease) yaratır. Bu teori, özellikle göç, terörizm ve sınır güvenliği gibi konuların nasıl güvenlik meselesi haline getirildiğini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Bigo'nun bu yaklaşımı, güvenlikleştirme çalışmalarında önemli bir dönüm noktası olmuş ve sonraki çalışmaları derinden etkilemiştir. Özellikle Avrupa'daki güvenlik uygulamalarının analizinde sıkça başvurulan bir teori haline gelmiştir.

Göç ve Zenofobi İlişkisi

Göç ve zenofobi arasındaki ilişki karmaşık ve çok boyutludur. Artan göç hareketleri, özellikle hızlı sosyal değişim dönemlerinde, ev sahibi toplumlarda zenofobik tepkilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu tepkiler, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini zorlaştırabildiği gibi, toplumsal uyumu da tehdit edebilmektedir. Allport'un (1954) Temas Hipotezine göre, farklı gruplar arasındaki temasın belirli koşullar altında önyargıları azaltabileceği öne sürülmektedir. Ancak, Putnam'ın (2007) Çömelleme Teorisi, kısa vadede etnik çeşitliliğin artmasının toplumsal güveni azaltabileceğini ve insanların kendi gruplarına çekilmelerine neden olabileceğini ileri sürmektedir.

Göçmenlerin iş piyasasına girişi, özellikle ekonomik durgunluk dönemlerinde, yerli nüfus arasında iş kaybı korkusuna ve ücretlerin düşeceği endişesine yol açabilir. Bu durum,

ekonomik tehdit teorisi çerçevesinde açıklanabilir (Blalock, 1967). Ancak, yapılan araştırmalar göçün ekonomi üzerindeki etkisinin genellikle olumlu olduğunu göstermektedir (Peri, 2016). Göçmenlerin farklı kültürel pratikleri ve değerleri, ev sahibi toplumun bir kısmı tarafından kendi kültürel kimliklerine bir tehdit olarak algılanabilir. Bu durum, sembolik tehdit teorisi kapsamında incelenmektedir (Stephan ve Stephan, 2000). Kültürel çeşitliliğin artması, bazı gruplarda kültürel homojenliğin kaybı korkusuna yol açabilir.

Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında, göç ve güvenlik arasında bir bağlantı kurulması yaygınlaşmıştır. Bu durum, güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde ele alınmaktadır (Bigo, 2002). Göçün bir güvenlik meselesi olarak sunulması, zenofobik tutumları besleyebilmektedir. Medyanın göçmenleri nasıl temsil ettiği ve siyasetçilerin kullandığı dil, toplumun göçmenlere karşı tutumunu önemli ölçüde etkileyebilir. Olumsuz medya temsilleri ve popülist siyasi söylemler, zenofobik duyguları körükleyebilir (van Dijk, 2000). Allport'un (1954) Temas Hipotezine göre, farklı gruplar arasındaki temasın belirli koşullar altında önyargıları azaltabileceği öne sürülmektedir. Ancak, Putnam'ın (2007) Çömelleme Teorisi, kısa vadede etnik çeşitliliğin artmasının toplumsal güveni azaltabileceğini ileri sürmektedir.

Zenofobi, göçmenlerin ev sahibi topluma entegrasyonunu zorlaştırabilir, sosyal izolasyona ve gettolaşmaya yol açabilir. Bu durum, toplumsal uyumu ve sosyal sermayeyi olumsuz etkileyebilir. Zenofobik tutumlar, göçmenlerin iş piyasasına erişimini kısıtlayabilir ve yeteneklerinden tam olarak yararlanılmasını engelleyebilir. Bu durum, ev sahibi ülkenin ekonomik potansiyelini tam olarak kullanamamasına neden olabilir. Zenofobi, aşırı sağ ve popülist partilerin yükselişine katkıda bulunabilir. Bu durum, göç politikalarının sertleşmesine ve insan hakları ihlallerine yol açabilir. Zenofobi, göçmenler üzerinde ciddi psikolojik etkiler yaratabilir. Sürekli ayrımcılığa maruz kalmak, stres, anksiyete ve depresyon gibi mental sağlık sorunlarına yol açabilir (Bhui vd., 2005).

Etkili entegrasyon politikaları, göçmenlerin ev sahibi topluma uyumunu kolaylaştırabilir ve zenofobik tutumları azaltabilir. Dil eğitimi, iş piyasasına erişim ve kültürel oryantasyon programları bu açıdan önemlidir. Kültürlerarası eğitim ve farkındalık programları, farklı kültürler hakkında anlayışı artırabilir ve önyargıları azaltabilir. Medyanın göçmenleri dengeli ve adil bir şekilde temsil etmesi ve siyasetçilerin sorumlu bir dil kullanması, zenofobik tutumların yayılmasını engelleyebilir.

Yöntem

Bibliyometrik analiz ise bilimsel çalışmaların nicel verilerini inceleyerek, spesifik bir araştırma alanındaki çalışmaların karakteristik özelliklerini belirlemeyi ve görselleştirmeyi amaçlayan yenilikçi bir araştırma yaklaşımıdır. Bu metodun en önemli üstünlüğü, literatürün sistematik bir biçimde taranmasına olanak sağlamasıdır. Böylece araştırma alanındaki gelişmelerin ve eğilimlerin kapsamlı bir şekilde izlenmesi mümkün olmaktadır. Bu yöntem, bilimsel çalışmaların genel profilinin çıkarılmasında ve araştırma

dinamiklerinin anlaşılmasında etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır (Zhang vd., 2015). Bu yöntem, yayın sayıları, atıf analizleri, yazar iş birlikleri, anahtar kelime analizleri gibi çeşitli göstergeleri kullanarak, araştırma alanının genel görünümünü ortaya koymaktadır.

Veri Toplama

Çalışmanın veri seti, Scopus veri tabanlarından elde edilecektir. Bu veri tabanı, geniş kapsamlı ve yüksek kaliteli akademik yayınları içermeleri nedeniyle tercih edilmiştir. Arama stratejisi şu şekilde olacaktır:

TITLE-ABS-KEY (migration OR immigrant* OR refugee*) AND TITLE-ABS-KEY (xenophobia OR xenophobic) Timespan: All years, Limited to Article

Bu arama stratejisi, hem göç hem de zenofobi kavramlarını içeren yayınları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Arama sonuçları, makale başlığı, yazar bilgileri, yayın yılı, kaynak bilgisi, özet, anahtar kelimeler ve atıf bilgilerini içerecek şekilde indirilecektir.

Veri Analizi

Toplanan veriler, bibliyometrik analiz için özel olarak tasarlanmış yazılımlar kullanılarak analiz edilecektir. Bu çalışmada kullanılacak başlıca analiz yöntemleri şunlardır:

1. **Yayın Trendi Analizi:** Yıllara göre yayın sayılarındaki değişim incelenecek, böylece alandaki araştırma ilgisinin zaman içindeki gelişimi ortaya konacaktır.
2. **Atıf Analizi:** En çok atıf alan yayınlar, yazarlar ve kurumlar belirlenerek, alandaki etkili çalışmalar ve aktörler tespit edilecektir.
3. **İş birliği Ağı Analizi:** Yazarlar, kurumlar ve ülkeler arasındaki işbirliği ağları görselleştirilecek ve analiz edilecektir.
4. **Anahtar Kelime Analizi:** Yayınlarda sıklıkla kullanılan anahtar kelimelerin analizi yapılarak, alandaki temel araştırma temaları ve bu temaların birbiriyle ilişkileri ortaya çıkarılacaktır.

Görselleştirme

Araştırmanın analiz bulguları, çeşitli görselleştirme teknikleri kullanılarak sunulacaktır. Bu kapsamda, bibliyometrik analizlerin gerçekleştirilmesinde Aria ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen R Bibliometrix yazılımından yararlanılacaktır. Elde edilen verilerin görsel sunumu ise van Eck ve Waltman'ın (2010) geliştirdiği VOSviewer bibliyometrik analiz yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Kullanılacak başlıca görselleştirme teknikleri şunlardır:

1. **Zaman çizelgeleri:** Yayın trendlerini ve önemli olayları göstermek için kullanılacaktır.
2. **Ağ haritaları:** İş birliği ağlarını ve kelime eş-oluşumlarını göstermek için kullanılacaktır.

3. Isı haritaları: Anahtar kelimelerin ve temaların yoğunluğunu göstermek için kullanılacaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır:

1. Veri Tabanı Kapsamı: Scopus veri tabanı, her ne kadar geniş kapsamlı olsa da, tüm akademik yayınları içermemektedir. Özellikle gri literatür olarak adlandırılan raporlar, tezler ve konferans bildirileri gibi yayınlar kapsam dışı kalabilmektedir.
2. Dil Sınırlaması: Bu veri tabanlarında ağırlıklı olarak İngilizce yayınlar yer almaktadır. Bu durum, diğer dillerdeki önemli çalışmaların analize dahil edilememesine neden olabilir.
3. Anahtar Kelime Seçimi: Arama stratejisinde kullanılan anahtar kelimeler, ilgili tüm çalışmaları kapsayamayabilir. Bazı ilgili çalışmalar, farklı terminoloji kullanmaları nedeniyle analize dahil edilemeyebilir.
4. Atıf Analizi Sınırlılıkları: Atıf sayısı, bir çalışmanın kalitesini veya etkisini tam olarak yansıtmayabilir. Ayrıca, yeni yayınlanmış çalışmaların henüz yeterli atıf alamamış olması, bu çalışmaların öneminin göz ardı edilmesine neden olabilir.
5. Zaman Aralığı: Analiz, belirli bir zaman aralığını kapsayacaktır. Bu nedenle, çok yeni veya çok eski çalışmalar kapsam dışı kalabilir.

Bu sınırlılıklar göz önünde bulundurularak, sonuçlar dikkatli bir şekilde yorumlanacak ve gerekli durumlarda ek analizlerle desteklenecektir.

Bulgular

Bu bölümde 15.10.2024 tarihinde Scopus veri tabanında yapılan filtreleme sonucunda elde edilen yayınlar ile ilgili bulgulara yer verilecektir.

Genel Bilgiler

Tablo 1. Genel bilgiler

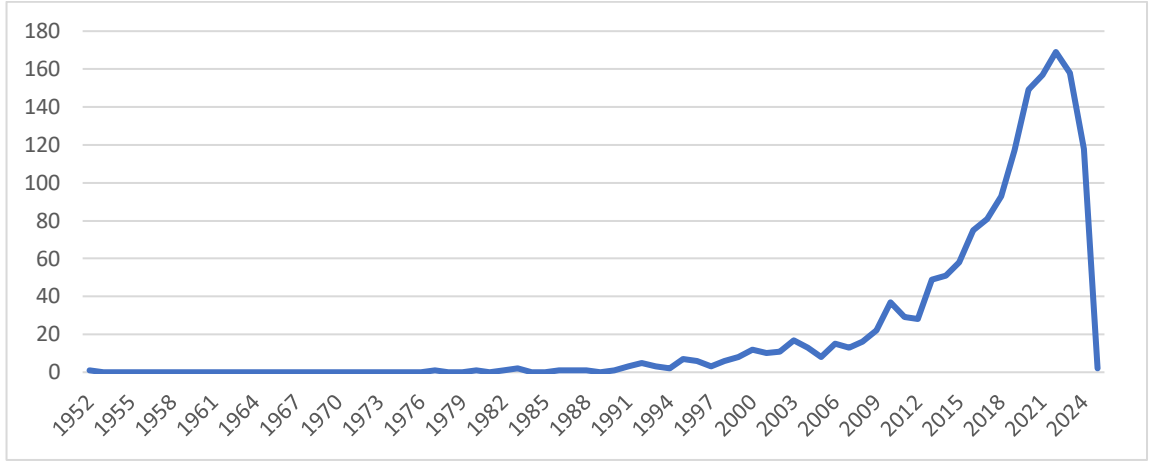
	Sayı/Oran
Zaman Aralığı	1952 - 2025
Yayın	1561
Kaynak	992
Anahtar Kelime	3707
Yazarlar	2776
Tek Yazarlı Yayın	851

Yayın Başına Ortalama Atıf	14,01
Referanslar	70319
Yıllık Büyüme Oranı	% 0,95

Tablo 1'de yer alan verilere göre, ilk yayının 1952 yılında yapıldığı ve 73 yıllık bir süre içinde 1561 yayının 992 farklı kaynaktan yayınlandığı görülmektedir. Bu yayınlarda toplamda 3707 anahtar kelime ve 70319 kaynak kullanılmıştır. Ayrıca, bu yayınlarda toplamda 2776 yazar yer almaktadır ve 851 yayın tek yazarlı olarak yayınlanmıştır. Yayın başına ortalama 14.01 atıf yapılmaktadır. Yıllara göre yayın sayısında %0,95 büyüme oranı tespit edilmiştir.

Yayın Sayısı

Grafik 1. Yıllık yayın dağılımı

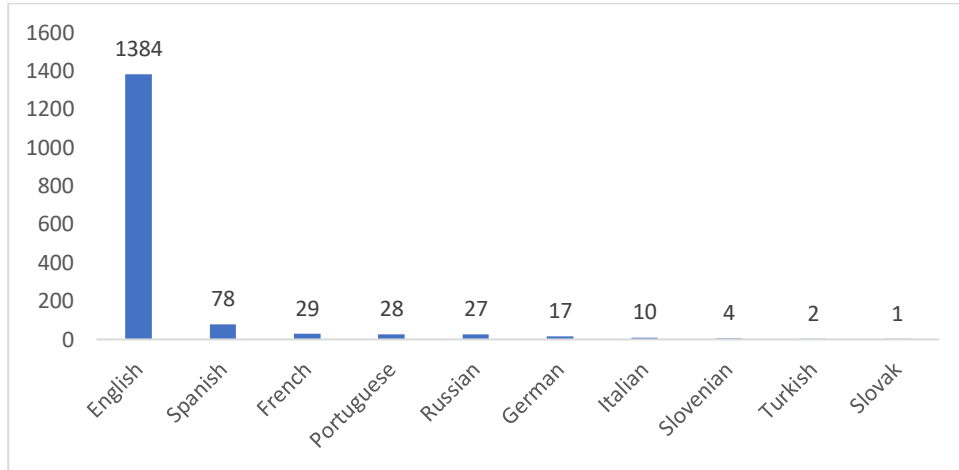
Grafikte görülen verilere göre, en fazla yayının 2022 (n=169), 2023 (n=158) ve 2021 (n=157) yıllarında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Grafik bütünüyle değerlendirildiğinde, 1997 yılından sonra akademik çalışmaların yayın sayısında dalgalanmalar yaşansa da genel olarak artış eğilimi gösterdiği söylenebilir. Göç olgusunun günümüzdeki önemini anlamak için, son otuz yılda yaşanan küresel gelişmeleri incelemek gerekmektedir:

- 1990'ların sonlarında ivme kazanan küreselleşme süreci, uluslararası göç hareketlerinde belirgin bir artışa neden olmuştur. Bu artış, toplumların göç konusuna olan ilgisini ve zaman zaman endişelerini yoğunlaştırmıştır.
- 11 Eylül 2001 saldırıları gibi kritik olaylar, göçmenler ve yabancılar hakkındaki güvenlik kaygılarını derinleştirmiştir. Bu durum, göç politikalarının güvenlik odaklı bir yaklaşımla şekillenmesine yol açmıştır.
- 2020'de başlayan COVID-19 pandemisi, uluslararası hareketliliği ciddi şekilde etkilemiş ve sınır politikalarında köklü değişikliklere neden olmuştur. Pandemi

sürecinde, bazı toplumlarda yabancılara karşı önyargıların arttığı gözlemlenmiştir. Özellikle virüsün kökeni hakkındaki tartışmalar, bu önyargıları besleyen unsurlardan biri olmuştur. Pandemi sonrası dönemde ise ekonomik toparlanma sürecinde göçmen işgücüne yönelik tutumlarda değişimler yaşanmıştır.

- 2021'de Taliban'ın Afganistan'ı kontrolü altına alması, büyük çaplı bir mülteci akınına tetiklemiştir. Bu gelişme, özellikle Avrupa ve Orta Doğu'daki göç politikalarını ve toplumsal tepkileri derinden etkilemiştir.
- 2022'de patlak veren Ukrayna-Rusya savaşı, milyonlarca Ukraynalının Avrupa ülkelerine sığınmasına yol açmıştır. Bu kriz, göç ve entegrasyon konularını yeniden uluslararası gündemin merkezine taşımıştır.
- Bu süreçte, birçok ülkede göç karşıtı söylemleri benimseyen popülist siyasetçilerin yükselişi, göç olgusunu daha görünür kılmıştır. Ayrıca, sosyal medyanın yaygınlaşması, göç ve yabancı düşmanlığı konularında dezenformasyonun artmasına neden olmuştur. Bu durum, konuyla ilgili akademik çalışmaların ve medya analizlerinin yoğunlaşmasını tetiklemiştir.

Yayın Dili

Grafik 2. Yayın dillerine göre dağılım

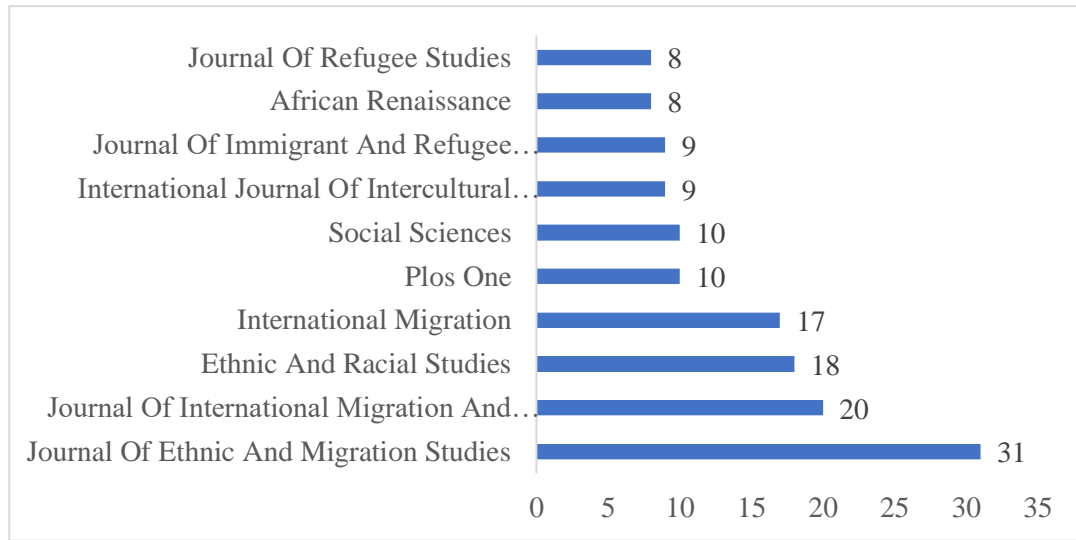
Grafikte görülen verilere göre, İngilizce (n=1384) dilinin en çok yayın yapılan dil olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında;

- İngilizce, küresel akademik dünyada ortak iletişim dili haline gelmiştir.
- Uluslararası akademik toplulukta en yaygın kullanılan dildir.
- Farklı ülkelerden araştırmacılar arasında iletişimi kolaylaştırır.
- Web of Science, Scopus gibi önemli akademik veritabanları ağırlıklı olarak İngilizce yayınları indexler.
- En prestijli akademik dergiler genellikle İngilizce yayın yapar.
- Atıf indekslerinde İngilizce yayınlar daha fazla yer alır.
- Akademisyenler için İngilizce yayın yapmak kariyer gelişiminde önemli bir kriterdir.

- Uluslararası akademik pozisyonlar için İngilizce yayımlar önem taşır.
- Araştırma fonları için İngilizce yayımlar avantaj sağlar.
- İngilizce yayımlar daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşır.
- Araştırma sonuçlarının uluslararası düzeyde paylaşımını kolaylaştırır.
- Daha fazla atıf alma potansiyeli sunar.
- Akademik yazılımlar ve platformlar çoğunlukla İngilizce tabanlıdır.
- Dijital akademik kaynakların çoğu İngilizce'dir.
- Online akademik iletişim genellikle İngilizce üzerinden yürür.

Bu faktörler, göç ve zenofobi konulu akademik yayınlarda İngilizce'nin dominant dil olmasını açıklamaktadır.

Kaynaklar

Grafik 3. Yayınların kaynaklara göre dağılımı

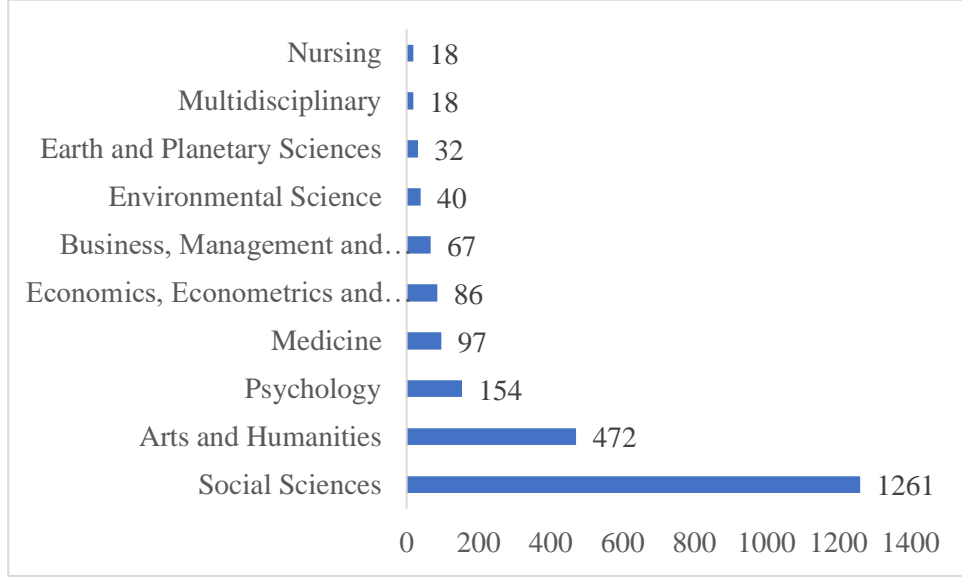
Grafikte görülen verilere göre, kaynaklar arasında 31 yayın ile ilk sırada *Journal Of Ethnic And Migration Studies* gelmektedir. Bu dergilerin göç ve zenofobi konularında en fazla yayın yapan dergiler olmasının nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Bu dergiler, doğrudan göç, etnisite ve ırk çalışmalarına odaklanmaktadır. Bu spesifik odak, ilgili konularda daha fazla makale çekmelerine olanak sağlar.
- Bu dergiler alanlarında uzun süredir var olan, saygın yayınlardır. Örneğin, *Ethnic and Racial Studies* 1978'den beri yayımlanmaktadır.
- Göç ve zenofobi konuları sosyoloji, siyaset bilimi, antropoloji, ekonomi gibi birçok alanı ilgilendirir. Bu dergiler disiplinlerarası çalışmalara açık olduklarından geniş bir yelpazede araştırma çekerler.
- Bu dergiler genellikle alanlarında yüksek etki faktörüne sahiptir. Bu durum, araştırmacıların kariyerleri için önemli olduğundan, makalelerini bu dergilerde yayımlamak isterler.

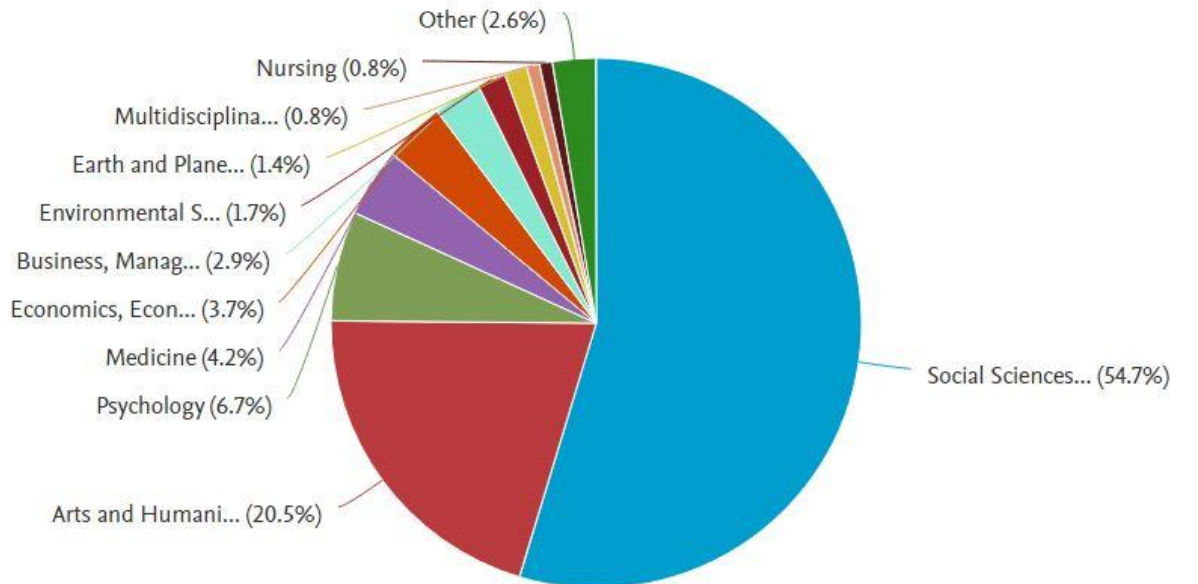
- Özellikle Journal of Ethnic and Migration Studies ve Journal of International Migration and Integration gibi dergiler, politika oluşturma süreçlerine katkı sağlayabilecek araştırmalara yer verirler. Bu da politika yapımcılar ve akademisyenler arasında bir köprü oluşturur.

Bu faktörler bir araya geldiğinde, bu dergilerin alanlarında öncü konumda olmalarını ve en fazla yayın yapan dergiler arasında yer almalarını sağlamaktadır.

Araştırma Alanları

Grafik 4. Yayınların konu alanlarına göre dağılımı

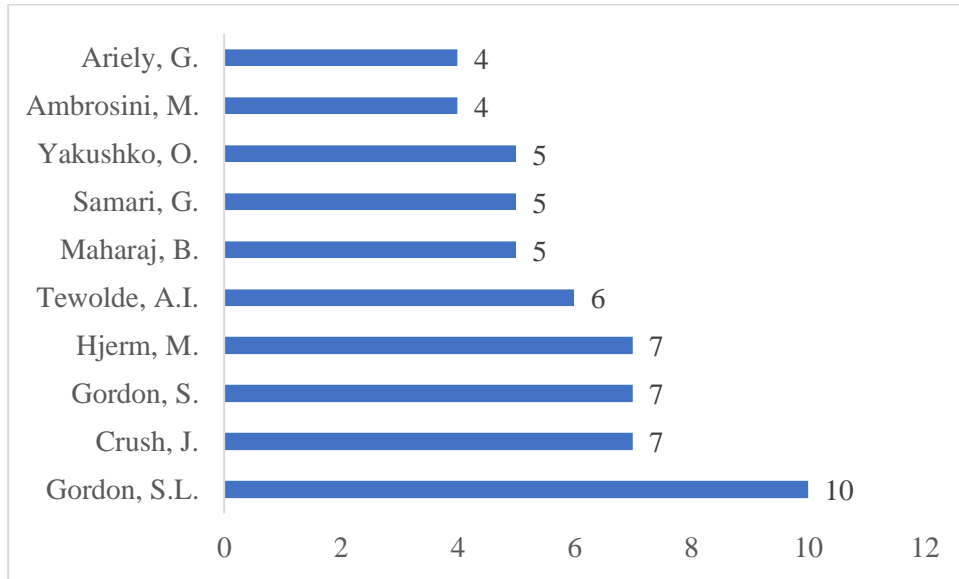
Grafik 5. Yayınların konu alanlarına göre dağılımı

Grafikte görülen verilere göre, konular arasında 1261 (%54,7) yayın ile ilk sırada Social Sciences (Sosyal Bilimler) gelmektedir. Sosyal Bilimlerin göç ve zenofobi konulu yayınlarda ilk sırada olmasının temel nedenleri şöyle sıralanabilir:

- Göç ve zenofobi öncelikle toplumsal olgulardır. İnsan davranışları ve toplumsal etkileşimlerle doğrudan ilgilidir ve sosyal bilimlerin temel araştırma alanlarına girer.
- Sosyal bilimler, bu konuları incelemek için uygun araştırma yöntemlerine sahiptir. Nitel ve nicel araştırma yöntemleri bu konuları analiz etmede etkilidir. Etnografik çalışmalar, vaka analizleri gibi sosyal bilim yöntemleri konuya uygundur.
- Sosyoloji, Siyaset bilimi, Antropoloji, Psikoloji, Uluslararası ilişkiler gibi birçok sosyal bilim dalı konuyla ilgilenir.
- Göç ve zenofobinin toplumsal sonuçları sosyal bilimciler tarafından incelenir.
- Politika önerileri geliştirmede sosyal bilim araştırmaları önem taşır
- Toplumsal sorunlara çözüm arayışında sosyal bilimler öncü rol oynar
- Sosyal bilimler güncel göç krizlerini analiz eder ve güncel sorunlara akademik perspektif sunar

Bu nedenlerle, sosyal bilimlerin bu alandaki yayınlarda başı çekmesi doğal ve beklenen bir sonuçtur.

Yazarlar

Grafik 6. Yayınların yazarlara göre dağılımı

Grafikte görülen verilere göre, 10 yayın ile Gordon, S.L. ilk sırada yer alırken, sırasıyla Crush, J. Gordon, S. (n=7) ve Gordon, S. (n=7) diğer önemli yazarlar olarak dikkat çekmektedir.

Bahsedilen yazarların bu alanda öne çıkmalarının ve yüksek sayıda yayın yapmalarının nedenlerini şöyle analiz edebiliriz:

Gordon, S.L.'nin öne çıkma nedenleri (10 yayın):

- ✓ Zenofobi ve göç konusunda uzun yıllara dayanan akademik birikimi
- ✓ Güney Afrika özelinde göç ve zenofobi çalışmalarına odaklanması
- ✓ Toplumsal tutumlar ve göçmen entegrasyonu konularındaki uzmanlığı
- ✓ Human Sciences Research Council ile olan bağlantıları

Crush, J.'nin katkıları (7 yayın):

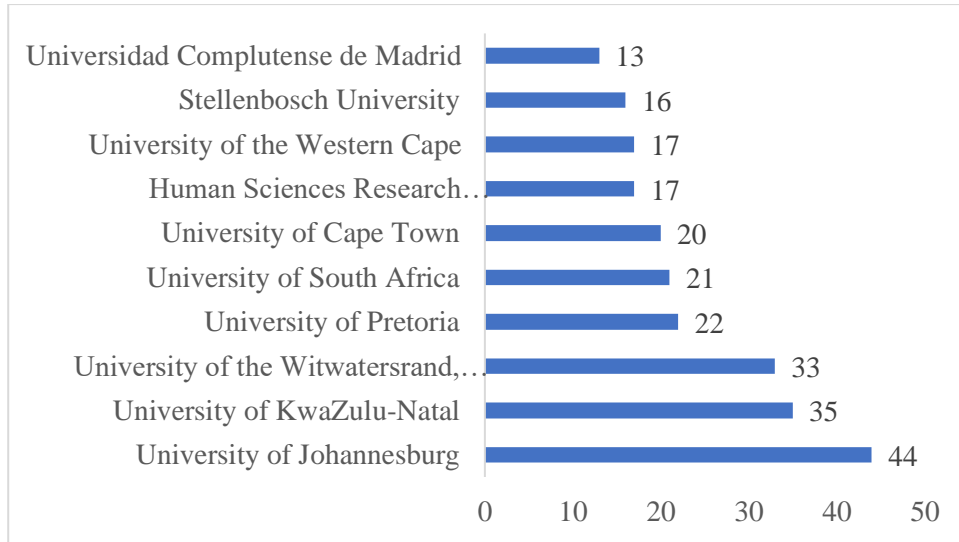
- ✓ Southern African Migration Programme'ın direktörü olması
- ✓ Uluslararası göç politikaları konusundaki çalışmaları
- ✓ Afrika'daki göç dinamikleri üzerine araştırmaları

Bu yazarların öne çıkmasının ortak nedenleri:

- ✓ Konuya uzun süreli akademik bağlılık
- ✓ Güçlü kurumsal bağlantılar
- ✓ Uluslararası işbirlikleri
- ✓ Güncel göç sorunlarına odaklanmaları
- ✓ Araştırma metodolojilerindeki yetkinlikleri
- ✓ Politika önerileri geliştirmedeki rolleri

Bu yazarların alana hakimiyeti ve sürekli katkıları, onları alanın önde gelen isimleri haline getirmiştir.

Yazarların Kurumları

Grafik 7. Yayınların kurumlara göre dağılımı

Grafik incelendiğinde, University of Johannesburg (n=44) en fazla yayın sayısına sahip olan kurum olarak birinci sırada yer alırken, University of KwaZulu-Natal (n=35) ikinci sırada yer almaktadır. Güney Afrika'daki bu iki üniversitenin göç ve zenofobi konularında en fazla yayın yapan kurumlar olmasının nedenlerini şöyle analiz edebiliriz:

University of Johannesburg'un (n=44) öne çıkma nedenleri:

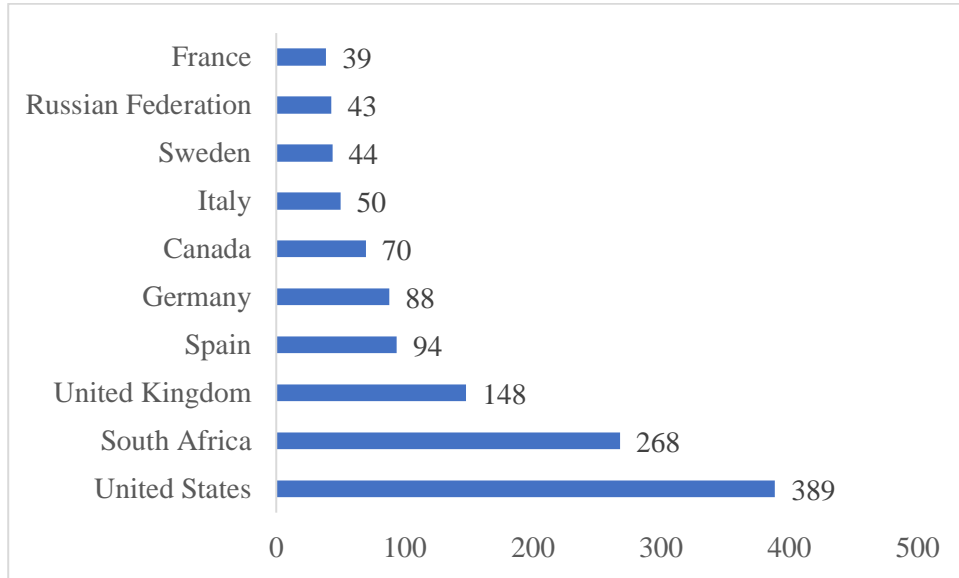
- ✓ Johannesburg'un Afrika'nın önemli göç merkezlerinden biri olması
- ✓ Kentin çok kültürlü yapısı ve göç dinamikleri
- ✓ Kentsel göç çalışmaları için ideal bir laboratuvar ortamı sunması
- ✓ Göç araştırma merkezlerinin varlığı

University of KwaZulu-Natal'in (n=35) öne çıkma nedenleri:

- ✓ KwaZulu-Natal bölgesinin göç hareketlerindeki önemi
- ✓ Sınır ötesi göç konusundaki deneyimi
- ✓ Yerel-göçmen ilişkilerinin yoğunluğu
- ✓ Göç çalışmaları programları
- ✓ Araştırma merkezleri

Bu faktörler, söz konusu üniversitelerin göç ve zenofobi konularında öncü kurumlar olmalarını sağlamıştır. Ayrıca Güney Afrika'nın göç konusundaki tarihsel deneyimi ve güncel durumu, bu kurumların araştırma gündemini şekillendirmede önemli rol oynamaktadır.

Ülkeler

Grafik 8. Yayınların ülkelere göre dağılımı

Veriler incelendiğinde, ABD 389 yayınlı ilk sırada yer alırken, Güney Afrika 268 yayınlı ikinci sırayı takip etmektedir. Türkiye ise 33 yayınlı on üçüncü sırada yer almaktadır.

Bu sıralamayı ve ülkelerin yayın sayılarındaki farklılıkların nedenlerini şöyle analiz edebiliriz:

ABD'nin ilk sırada olmasının nedenleri (389 yayın):

- ✓ Çok sayıda araştırma üniversitesi, güçlü finansman kaynakları, gelişmiş araştırma merkezleri
- ✓ Uzun göç tarihi ve buna bağlı çok kültürlü toplum yapısı
- ✓ Yüksek sayıda akademisyen, uluslararası iş birlikleri ve İngilizce yayın avantajı

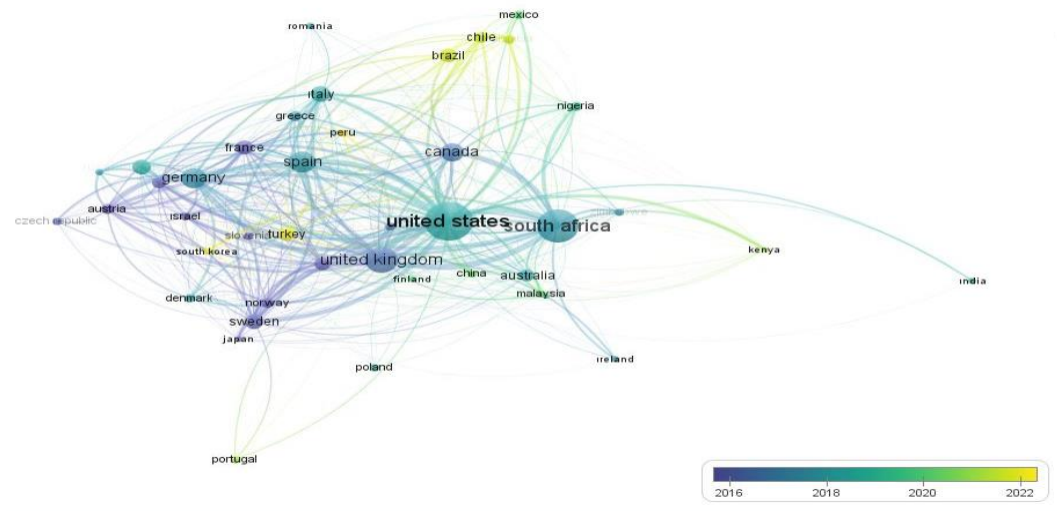
Güney Afrika'nın ikinci sırada olmasının nedenleri (268 yayın):

- ✓ Apartheid sonrası dönem
- ✓ Yoğun iç ve dış göç deneyimi
- ✓ Zenofobi vakalarının sıklığı
- ✓ Göç odaklı araştırma merkezleri ve uluslararası proje ortaklıkları

Türkiye'nin 13. sırada olmasının nedenleri (33 yayın):

- ✓ Transit ülke konumu, Suriye krizinin etkisi ve artan göçmen nüfusu
- ✓ Dil bariyeri ve İngilizce yayın sayısının azlığı
- ✓ Uluslararası indekslerde görünürlük sorunu
- ✓ Araştırma fonlarının kısıtlılığı
- ✓ Göç yönetimi yaklaşımları
- ✓ Araştırma altyapısı, veri toplama kapasitesi ve veri toplama sürecinde yaşanan bürokratik engeller

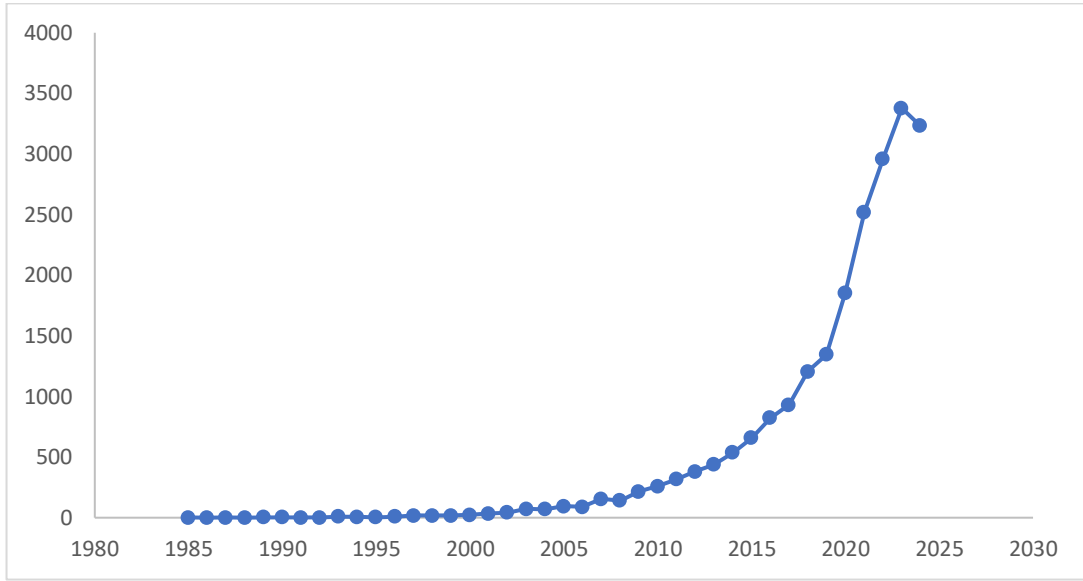
Bu veriler, ülkelerin göç ve zenofobi konularındaki akademik üretim kapasitelerini ve önceliklerini yansıtmaktadır. ABD'nin liderliği akademik altyapısı ve kaynaklarıyla, Güney Afrika'nın konumu tarihsel deneyimi ve güncel durumuyla, Türkiye'nin sıralaması ise son dönemdeki göç deneyimi ve akademik üretim kapasitesiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 1. Ülkeler arası iş birliği ağ haritası

Akademik iş birliği ağlarının görselleştirilmesinde VOSviewer programı tercih edilmiştir. Bu yazılım, analize dahil edilen ülkeleri birer düğüm olarak temsil etmekte ve her düğümün boyutunu ilgili ülkenin toplam yayın sayısına göre ölçeklendirmektedir. Ülkeler arasındaki akademik iş birliğinin yoğunluğu, düğümler arasındaki mesafe ve bağlantı çizgilerinin kalınlığı ile ifade edilmektedir. Çalışmada, en az 5 yayın üretmiş olan 42 ülke analiz kapsamına alınmış ve benzer iş birliği örüntüleri gösteren ülkeler 10 farklı grup altında sınıflandırılmıştır. Bu gruplar arasında toplam 486 bağlantı çizgisi tespit edilmiştir. Şekil incelendiğinde, Amerika, Güney Afrika ve İngiltere'nin en yoğun iş birliği yapan ülkeler olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenleri incelendiğinde, güçlü akademik altyapıları, uluslararası araştırma ağları, finansman kaynakları ve dil avantajlarının (İngilizce) bulunmasıdır. Renklerin tonu maviden sarıya gittikçe iş birliğinin güncelliği ortaya çıkmaktadır. Sarı tona sahip ülkelere baktığımızda Türkiye ve Brezilya'nın ön planda olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenleri incelendiğinde, son dönemde artan göç deneyimleri, yeni araştırma merkezleri, uluslararası projelere katılım ve güncel göç konularına odaklanıldığını göstermektedir.

Atıf Analizi

Grafik 9. Atıf sayılarının yıllık dağılımı

Verilere göre, ilk yayın 1952 olmasına rağmen yayınlara ait ilk atıf verileri 1985 yılına kadar uzanmakta ve 1996'dan itibaren atıf sayılarının yıldan yıla arttığı görülmektedir. Grafikte, 2023 yılında 3378 atıf sayısı ile en yüksek atıf sayısının kaydedildiği görülmektedir.

Bu atıf verilerinin zaman içindeki değişimini ve özellikle son yıllardaki artışı şöyle analiz edebiliriz:

1952-1985 arası dönem:

- ✓ İlk yayınların öncü niteliği
- ✓ Atıf kültürünün henüz gelişmemiş olması
- ✓ Veri tabanlarının sınırlılığı
- ✓ Dijitalleşmenin olmaması

1996 Sonrası Artış Nedenleri:

- ✓ Dijital veri tabanlarının yaygınlaşması
- ✓ Online erişim imkanları
- ✓ Akademik indekslerin gelişmesi
- ✓ Uluslararası iş birliklerinin gelişmesi

2023'teki Zirve (3378 atıf):

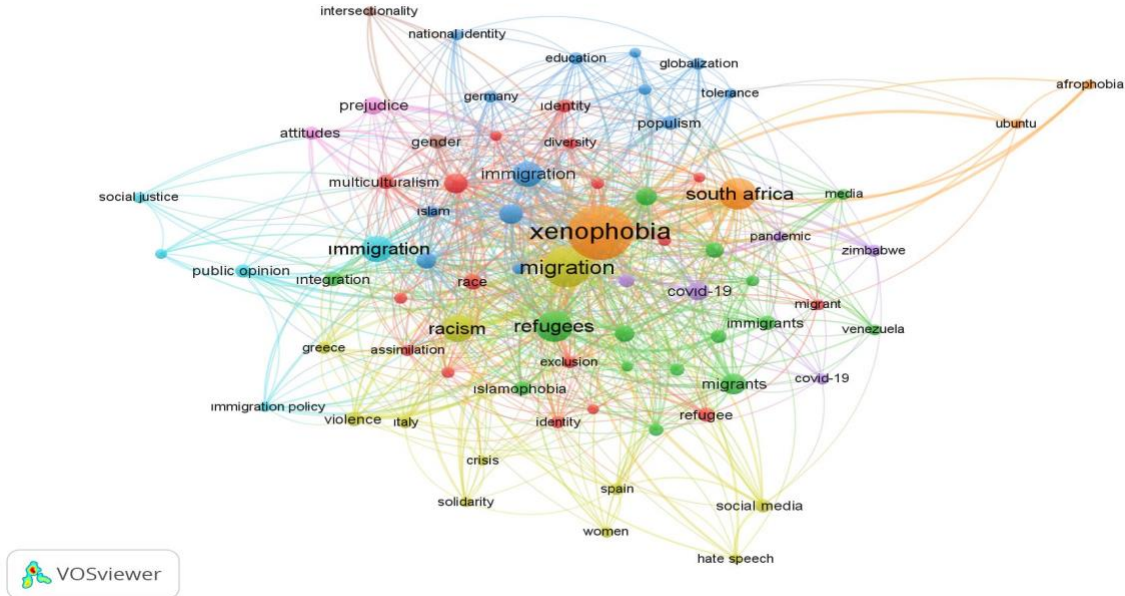
- ✓ Küresel göç krizleri,
- ✓ Artan zenofobi vakaları,
- ✓ Araştırma sayısının artması

Atıf Artışını Etkileyen Faktörler:

- ✓ Akademik performans kriterleri
- ✓ Yayın değerlendirme sistemleri
- ✓ Atıf endekslerinin önemi

Bu veriler, göç ve zenofobi çalışmalarının akademik literatürde giderek daha fazla etki yarattığını ve özellikle son yıllarda konunun artan önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Şekil 2. Anahtar kelime ağı

Anahtar kelimelerin yıllık kullanım sıklığının görsel temsili, renk gradyanları kullanılarak haritalandırılmıştır. İncelenen 74 farklı anahtar kelime içerisinde, sarı tonlarına yakın olanların güncel çalışmalarda daha yoğun kullanıldığı, mavi tonlarındaki terimlerin ise önceki dönemlerde daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Görsel analiz, özellikle sosyal medya, covid-19 ve göçmenler gibi kavramların yakın dönem akademik çalışmalarda belirgin bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu anahtar kelimelerin zamansal değişimini şöyle analiz edebiliriz:

Social Media:

- ✓ Sosyal medyanın zenofobi yayılımındaki rolü
- ✓ Dijital nefret söylemi araştırmaları
- ✓ Online toplulukların etkisi
- ✓ Dezenformasyon çalışmaları

Covid-19:

- ✓ Pandemi sürecinde artan yabancı düşmanlığı
- ✓ Göçmenlere yönelik damgalama

Immigrants:

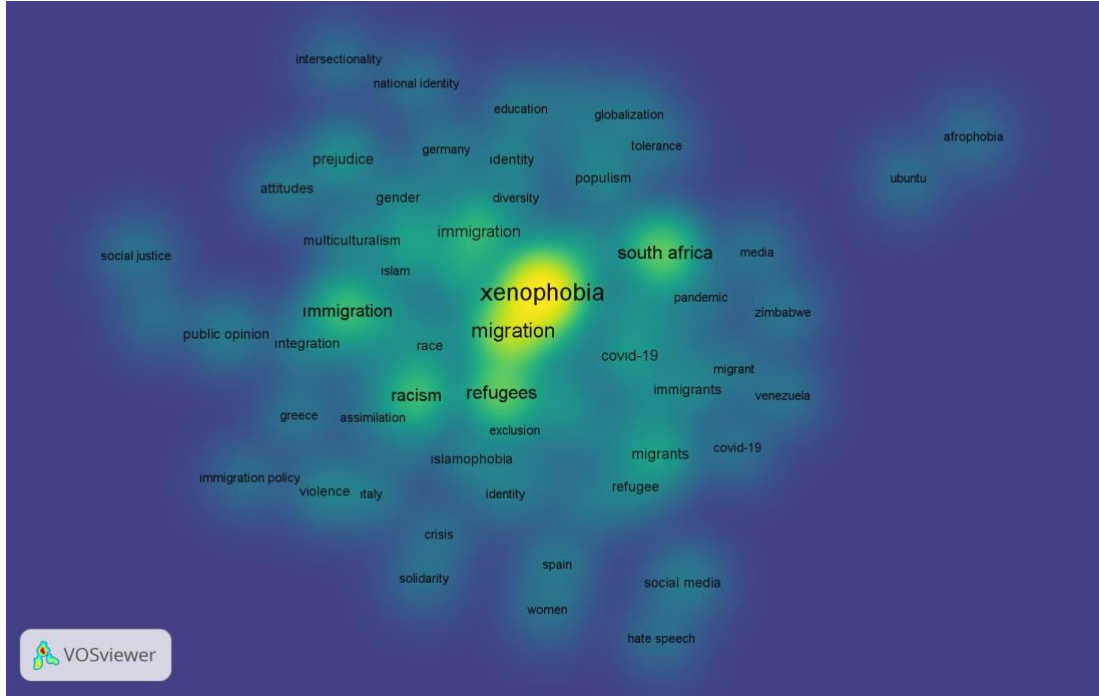
- ✓ Küresel göç krizleri
- ✓ Entegrasyon sorunları
- ✓ Göçmen hakları tartışmaları
- ✓ Toplumsal tepkiler

Anahtar Kelimelerin Evrim Süreci:

- ✓ Teknolojik gelişmeler
- ✓ Toplumsal dönüşümler
- ✓ Yeni araştırma alanları
- ✓ Güncel olayların etkisi

Bu analiz, göç ve zenofobi çalışmalarının dijital çağa ve güncel krizlere nasıl adapte olduğunu göstermektedir. Özellikle sosyal medya ve COVID-19 gibi kavramların yükselişi, alanın dinamik yapısını yansıtmaktadır.

Şekil 4. Anahtar kelime yoğunluk haritası

Anahtar kelime yoğunluk haritası aşağıdaki şekilde sunulmuştur. Bu haritada, en sık kullanılan anahtar kelimeler daha sarı renkte görülürken (örneğin, xenophobia, migration ve South Africa) renkler açıldıkça kelime kullanım yoğunluğunun azaldığı gözlenmektedir.

Sonuç

Göçmen nüfusunun artışı, ev sahibi topluluklarda zenofobik eğilimlerin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Bu olgu, ekonomik kaygılar, kültürel tehdit algıları, güvenlik endişeleri ve medyanın etkisi gibi çeşitli unsurlarla ilişkilendirilmiştir (Stephan & Stephan, 2000; van Dijk, 2000). Göçmenlerin çalışma piyasasına girişi ve kültürel farklılıklar, ev sahibi toplumun bir kısmında olumsuz tepkilere yol açarak zenofobiye neden olabilmektedir. Çalışmalar, zenofobi ve göç olgusunu anlamada Allport'un (1954) Temas Hipotezi, Putnam'ın (2007) Çömelme Teorisi ve Stephan & Stephan'ın (2000) Entegre Tehdit Teorisi gibi teorik çerçeveleri kullanmaktadır. Bu teorik yaklaşımlar, göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin olumsuz etkilerini anlamada önemli araçlar sunmaktadır.

Bilimsel araştırma alanlarında bibliyometrik analizler, geniş ölçekli veri setlerinin kapsamlı değerlendirilmesinde stratejik bir araç olarak önem kazanmıştır. Akademik yayın sayısındaki eksponansiyel artış, geleneksel analiz yöntemlerinin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, araştırma eğilimlerinin belirlenmesi, hem akademik disiplinlerin ve entelektüel yapıların gelişimi hem de sektörel ve kamusal uygulamaların ilerletilmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Bu analizler, yeni araştırmaların tasarlanması ve mevcut uygulamaların iyileştirilmesi süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır.

Bu çalışmada, bibliyometri analizi yapmak için iki farklı yazılım kullanılmıştır. Bunlardan biri R programıdır. R programı, açık kaynaklı bir yazılımdır ve birçok kütüphane ile çeşitli analizler yapmaya imkân verir. R programı, birçok kullanıcının yararlanabileceği bir yazılımdır. Diğer yazılım ise Vosviewer'dir. VOSviewer yazılımı, bibliyometrik analiz yapmak isteyen araştırmacılara kullanıcı dostu bir arayüz sunmaktadır. Program, bibliyometrik verilerin görsel temsiliyi sağlama kapasitesiyle araştırmacılara önemli avantajlar sağlamaktadır. VOSviewer ve R programları, araştırmacıların bilimsel sorgulamalarına yenilikçi ve etkileyici çözümler üretmelerini kolaylaştıran etkili analiz araçları olarak öne çıkmaktadır.

Scopus veri tabanından göç ve zenofobi konularını ele alan akademik makalelerin bibliyometrik analizi bu çalışmanın amacıdır. R ve Vosviewer programları ile makalelerin yıl, yazar, kaynak, ülke ve bilim alanları gibi nitelikleri belirlenmiş ve bu veriler grafik ve şekillerle sunulmuştur.

Bibliyometrik analiz sonuçları, göç ve zenofobi arasındaki ilişkiye yönelik literatürün özellikle son yıllarda ivme kazandığını ve daha geniş bir araştırma gündemine yayıldığını göstermektedir. Çalışmanın öne çıkan bulguları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- ✓ Çalışmanın veri seti, 1952-2025 döneminde yayınlanan 1561 makaleyi içermektedir.
- ✓ Göç ve zenofobi konulu akademik yayınların sayısında son yıllarda belirgin bir artış gözlemlenmiştir. En fazla yayının 2022 (n=169), 2023 (n=158) ve 2021 (n=157) yıllarında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Göç olgusunun önemini anlamak için son otuz yılda yaşanan küresel olaylar büyük bir önem taşımaktadır. 1990'ların sonunda hız kazanan küreselleşme, göç hareketlerini artırmış, güvenlik endişeleri ise 11 Eylül 2001 saldırıları ile derinleşmiştir. 2020'de COVID-19 pandemisi, uluslararası hareketliliği kısıtlarken, yabancılara yönelik önyargıların artmasına yol açmıştır. 2021'de Taliban'ın Afganistan'ı ele geçirmesi ve 2022'deki Ukrayna-Rusya savaşı ise milyonlarca insanı yerinden etmiş, göç ve entegrasyon konularını tekrar gündeme getirmiştir. Bu süreçte popülist siyasetçilerin göç karşıtı söylemleri ve sosyal medyada yayılan dezenformasyon, göç ve yabancı düşmanlığı konularında akademik çalışmaların ve medya analizlerinin yoğunlaşmasına sebep olmuştur.
- ✓ İngilizce (n=1384), akademik dünyada en çok tercih edilen yayın dili olup, küresel akademik toplulukta iletişim dili olarak öne çıkmaktadır. İngilizce'nin bu üstünlüğünün nedenleri arasında uluslararası araştırmacılar arasında kolay iletişim sağlanması, Web of Science ve Scopus gibi büyük veri tabanlarının çoğunlukla İngilizce yayınları indekslemesi, prestijli akademik dergilerin İngilizce yayın yapması ve atıf indekslerinde İngilizce çalışmaların daha fazla yer bulması bulunmaktadır. Ayrıca, İngilizce yayınlar kariyer gelişimi, uluslararası akademik pozisyonlar, araştırma fonları açısından avantaj sağlamak ve daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşarak araştırma sonuçlarının paylaşımını kolaylaştırmaktadır.

- ✓ Journal of Ethnic and Migration Studies (n=31) gibi dergiler, göç ve zenofobi konularında en fazla yayın yapan dergiler arasında yer almakta olup, bu alanlara doğrudan odaklanmaları ve disiplinlerarası çalışmalara açık olmaları nedeniyle geniş bir yelpazede makale çekmektedir. Uzun süredir saygın dergiler olmaları, yüksek etki faktörlerine sahip olmaları ve politika oluşturma süreçlerine katkı sağlayabilecek çalışmaları içermeleri, araştırmacıların bu dergileri tercih etmesini sağlamaktadır. Bu özellikler, bu dergilerin alanlarında lider konumda olmasına katkıda bulunmaktadır.
- ✓ Göç ve zenofobi öncelikle toplumsal olgular olduğundan, bu konularda en fazla yayının sosyal bilimler alanında (n=%54,7) yapılması beklenen bir durumdur. İnsan davranışları ve toplumsal etkileşimlerle doğrudan ilgili olan bu konular, sosyal bilimlerin araştırma alanlarına girmekte; sosyoloji, siyaset bilimi, antropoloji ve psikoloji gibi birçok sosyal bilim dalı tarafından ele alınmaktadır. Sosyal bilimler, etnografik çalışmalar ve vaka analizleri gibi uygun araştırma yöntemlerine sahip olup, göç ve zenofobinin toplumsal sonuçlarını incelemekte, politika önerileri geliştirmekte ve güncel sorunlara akademik perspektif sunmaktadır.
- ✓ Göç ve zenofobi alanında Gordon, S.L.(n=10), Crush, J. (n=7) ve diğer bazı yazarlar öne çıkmakta olup, bu başarıları uzun yıllara dayanan akademik birikimleri, güçlü kurumsal bağlantıları ve uluslararası iş birliklerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle Gordon, S.L., Güney Afrika'daki göç ve zenofobi çalışmalarına odaklanırken, Crush, J. ise Southern African Migration Programme'ın direktörü olarak Afrika'daki göç dinamikleri üzerine çalışmaktadır. Bu yazarlar, konuya olan akademik bağlılıkları, araştırma metodolojilerindeki uzmanlıkları ve politika geliştirmeye katkılarıyla alanın lider isimleri arasında yer almaktadır.
- ✓ Güney Afrika'da göç ve zenofobi konularında en fazla yayını yapan University of Johannesburg (n=44) ve University of KwaZulu-Natal (n=35), konuları ve araştırma odaklarıyla bu alanda öncü kurumlardır. Johannesburg, Afrika'nın önemli bir göç merkezi olarak çok kültürlü yapısı ve kentsel göç dinamikleriyle University of Johannesburg'a ideal bir araştırma ortamı sunmaktadır. Benzer şekilde, KwaZulu-Natal bölgesinin göç hareketlerindeki rolü ve sınır ötesi göç deneyimi, University of KwaZulu-Natal'in göç çalışmaları açısından öne çıkmasına katkı sağlamaktadır. Güney Afrika'nın göç konusundaki tarihsel deneyimi ve mevcut durumu da bu üniversitelerin araştırma gündemini güçlendirmektedir.
- ✓ Göç ve zenofobi konulu yayınlarda ABD 389 yayınlı ilk sırada, Güney Afrika 268 yayınlı ikinci sırada, Türkiye ise 33 yayınlı 13. sıradadır. ABD'nin bu alanda önde olması, geniş akademik altyapısı, güçlü finansman kaynakları, uzun göç geçmişi ve İngilizce yayın avantajından kaynaklanmaktadır. Güney Afrika ise apartheid sonrası dönemde yoğun göç deneyimi, sık görülen zenofobi vakaları ve göç araştırmalarına odaklı merkezleri sayesinde bu alanda aktif bir konumdadır. Türkiye, Suriye kriziyle artan göç deneyimine rağmen dil bariyeri, sınırlı fonlar ve bürokratik engeller nedeniyle daha düşük sayıda yayın üretmektedir. Bu sıralama,

ülkelerin göç konusundaki akademik üretim kapasitesini ve önceliklerini yansıtmaktadır.

- ✓ 1952’de başlayan göç ve zenofobi çalışmalarının atıf sayıları, 1985’e kadar oldukça sınırlıydı; ancak 1996’dan sonra dijital veri tabanları ve uluslararası iş birliklerinin yaygınlaşmasıyla atıf sayılarında düzenli bir artış yaşanmıştır. 2023 yılında 3378 atıfla zirveye ulaşan bu alandaki ilgi, küresel göç krizleri ve artan zenofobi vakalarıyla daha da artmıştır. Akademik performans kriterleri ve atıf endekslerinin önemi de bu artışı destekledi. Bu veriler, göç ve zenofobi çalışmalarının akademik literatürde artan etkisini ve konunun güncel önemini ortaya koymaktadır.
- ✓ Bu çalışmada, xenophobia (zenofobi) (n=460), migration (göç) (n=229) ve South Africa (Güney Afrika) (n=128) anahtar kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Xenophobia ve migration kavramları, araştırmaların merkezi odağı olup kavramsal çerçeve sunmakta ve artan yabancı düşmanlığı vakalarına işaret etmektedir. South Africa ise ırksal ayrımcılık deneyimi, yoğun göç alması, zenofobi vakaları ve akademik üretim merkezi olması nedeniyle öne çıkmaktadır. Bu anahtar kelimelerin sıklığı, göç ve zenofobi çalışmalarının odak noktalarını ve Güney Afrika'nın bu alandaki önemini yansıtmaktadır.
- ✓ Bu çalışma, social media (sosyal medya), covid-19 ve immigrants (göçmenler) gibi kavramların yakın tarihli yayınlarda daha fazla kullanıldığını göstermektedir. Social media kavramı, zenofobi yayılımındaki rolü, dijital nefret söylemi, online toplulukların etkisi ve dezenformasyon çalışmaları ile ilişkilidir. Covid-19 pandemisi sürecinde artan yabancı düşmanlığı ve göçmenlere yönelik damgalama öne çıkarken, immigrants kavramı küresel göç krizleri, entegrasyon sorunları, göçmen hakları tartışmaları ve toplumsal tepkilerle ilgilidir. Bu anahtar kelimelerin evrimi, teknolojik gelişmeler, toplumsal dönüşümler, yeni araştırma alanları ve güncel olayların etkisiyle şekillenmektedir. Analiz, göç ve zenofobi çalışmalarının dijital çağa ve güncel krizlere nasıl adapte olduğunu yansıtmaktadır.

Bu araştırmanın sınırlılığı, Scopus veri tabanının kullanılarak yapılmasıdır. Wos, Dimensions, Microsoft Academic ve Google Scholar gibi diğer veri tabanlarından da analizler yapılabilir. Bu şekilde, farklı veri tabanları arasında karşılaştırmalar da yapılabilir. Bu çalışma, göç ve zenofobi konularında da araştırma yapmak isteyenlere bu alandaki genel durumu ve literatürü özetlemektedir. Bibliyometri analizleri sayesinde, araştırmacılar göç ve zenofobinin geniş kapsamını, mevcut araştırma konularını, çalışılan alanları, eğilimleri ve potansiyel araştırma boşluklarını görebilirler. Disiplinlerarası yaklaşımlar ve küresel politikalarla yerel bağlamların etkileşimini ele alan çalışmalar teşvik edilerek, göç ve zenofobi arasındaki ilişkinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- Aria, M. ve Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Bhui, K., Stansfeld, S., McKenzie, K., Karlsen, S., Nazroo, J. ve Weich, S. (2005). Racial/ethnic discrimination and common mental disorders among workers: Findings from the EMPIRIC Study of Ethnic Minority Groups in the United Kingdom. *American Journal of Public Health*, 95(3), 496-501.
- Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27, 63-92. <https://doi.org/10.1177/03043754020270S105>
- Blalock, H. M. (1967). *Toward a theory of minority-group relations*. Wiley.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (1998). *The age of migration*. Mcmillan.
- Güngör, F. Ş. ve Bakanlığı, M. E. (2016, 5-7 Mayıs). Zenofobinin İslamofobiye dönüşümü üzerine felsefi bir değerlendirme [Bildiri sunumu]. 1. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Müslümanlar Kongresi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Helbling, M. (2008, Nisan). Islamophobia in Switzerland: A new phenomenon or a new name for xenophobia [Bildiri sunumu]. Annual Conference of the Midwest Political Science Association (MPSA), Chicago, ABD.
- Hjerm, M. (1998). National identities, national pride and xenophobia: A comparison of four Western countries. *Acta Sociologica*, 41, 335-347.
- Peri, G. (2016). Immigrants, productivity, and labor markets. *Journal of Economic Perspectives*, 30(4), 3-30.
- Perruchoud, R. ve Redpath, J. (2009). *Uluslararası göç hukuku: Göç terimleri sözlüğü* (Yayın No. 18). Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.
- Putnam, R. D. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century the 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174.
- Sirkeci, İ. ve Erdoğan, M. (2012). Göç ve Türkiye. *Migration Letters*, 9(4), 297-302.
- Stephan, W. G. ve Stephan, C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. S. Oskamp (Ed.), *Reducing prejudice and discrimination içinde* (s. 23-45). Lawrence Erlbaum Associates.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2024). Dünya göç raporu 2024. <https://worldmigrationreport.iom.int/msite/wmr-2024-interactive/> erişim tarihi 21.10.2024.

- Üstün, K. ve Vargün, B. (2022). Göç, göçmen ve hafıza, insana dair Ankara ve Van'da yaşayan Suriyeli ve Afganistanlı göçmenler. K. Şahin ve M. Çapar (Ed.), Arafta ve mobil göç olgusuna disiplinlerarası bir yaklaşım içinde (s. 43-64). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Van Dijk, T. A. (2000). New(s) racism: A discourse analytical approach. *Ethnic minorities and the media*, 33-49.
- Van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84, 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Yakushko, O. (2009). Xenophobia: Understanding the roots and consequences of negative attitudes toward immigrants. *The Counseling Psychologist*, 37(1), 36-66.
- Yalçın, C. (2004). Göç sosyolojisi. Anı Yayıncılık.
- Zhang, S. J., Lyu, P. H. ve Yan, Y. (2015). Global geographical and scientometric analysis of tourism-themed research. *Scientometrics*, 105(1), 385-401. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1648-3>